PROCEDURA AUTORIZĂRII TESTĂRII INTEGRITĂȚII PROFESIONALE ȘI APRECIEREA REZULTATULUI TESTULUI DE INGRITATE PROFESIONALĂ

PRISAC Alexandru,

Doctor în drept, conf. univ.,
Universitatea de Studii Europene din Moldova
<https://orcid.org/0000-0003-0954-7670>

REZUMAT

În acest articol a fost analizată procedura autorizării testării integrității profesionale și aprecierea rezultatului testului de integritate profesională reglementată în XXXIV din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Sunt cercetate toate condițiile procesuale în care derulează această procedură.

O atenție deosebită a fost acordată analizei mijloacelor oferite de legea procesuală instanței de judecată pentru constatarea unor circumstanțe în vederea atingerii scopului acestei proceduri - autorizării testării integrității profesionale și aprecierea rezultatului testului de integritate profesională.

Cuvinte-cheie: instanță, părți, testare, integritate, cauze, judecător.

PROCEDURE FOR AUTHORIZATION OF PROFESSIONAL INTEGRITY TESTING AND ASSESSMENT OF THE RESULT OF PROFESSIONAL INGRITACY TEST

PRISAC Alexandru,

PhD in Law, Associate Professor
University of European Studies of Moldova
<https://orcid.org/0000-0003-0954-7670>

SUMMARY

In this article analyzed the procedure for authorizing the testing of professional integrity and the assessment of the result of the test of professional integrity regulated in XXXIV of the Code of Civil Procedure of the Republic of Moldova. All the procedural conditions in which this procedure takes place are investigated.

Particular attention was given to the analysis of the means offered by the procedural law to the court to ascertain circumstances in order to achieve the purpose of this procedure - authorizing the testing of professional integrity and assessing the result of the professional ingratitude test.

Key words: court, parties, testing, integrity, cases, judge.

Cererile de autorizare a testării integrității profesionale și de apreciere a rezultatului testului de integritate profesională se examinează de către judecătorii de drept comun în a căror rază teritorială își au sediul autoritățile indicate la art. 12 din Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale.

La examinarea cauzelor în procedura prevăzută în capitolul XXXIV² CPC, instanța de judecată îndeplinește un control judiciar la procesul de evaluare a integrității instituționale reglementat prin Legea privind evaluarea integrității instituționale [3]. Instanța de judecată examinează două categorii de cauze în această procedură: autorizarea testării integrității profesionale și aprecierea rezultatului testului de integritate profesională [4, p. 1019].

Procedura privind cauzele testării integrității

profesionale și aprecierea rezultatului testului de integritate profesională nu implică soluționarea unui litigiu de drept, întrucât agenții publici supuși evaluării integrității instituționale nu au calitatea participanți în procedura dată, ceea ce exclude existența unor interese contradictorii. Însă testul de integritate profesională și sancțiunea disciplinară aplicată ca urmare a rezultatului negativ al testului de integritate profesională pot fi contestate de agentul public testat în instanța de contencios administrativ fără respectarea procedurii prealabile.

Petiționar în procedura analizată este instituția care evaluează integritatea instituțională. Conform art. 6 alin. (3) din Legea nr. 325 din 23.12.2013, evaluarea integrității instituționale și testele de integritate profesională sunt realizate de către Centrul Național

Anticorupție și Serviciul de Informații și Securitate.

Evaluarea integrității instituționale se inițiază de către:

a) Centrul Național Anticorupție – în privința tuturor entităților publice care intră sub incidența Legii nr. 325 din 23.12.2013, cu excepția Serviciului de Informații și Securitate;

b) Serviciul de Informații și Securitate – în privința Centrului Național Anticorupție;

c) subdiviziunea securitate internă a Serviciului de Informații și Securitate – în privința Serviciului de Informații și Securitate (art. 12 alin. (1) din Legea nr. 325 din 23.12.2013).

Articolul 343⁶ din Codul de procedură civilă al RM, prevede o normă despre competența jurisdicțională la examinarea cauzelor privind testarea integrității profesionale și aprecierea rezultatului testului de integritate profesională, care stipulează că cererile de autorizare a testării integrității profesionale și de apreciere a rezultatului testului de integritate profesională se examinează de către judecătorii de drept comun în a căror rază teritorială își au sediul autoritățile indicate la art. 12 din Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale. Remarcăm că prin Hotărârea CSM nr. 829/33 din 29 noiembrie 2016 cu privire la aprobarea „Regulamentului privind selectarea și desemnarea judecătorilor specializați în controlul judiciar asupra activității de testare a integrității profesionale” [2], sunt prevăzute criteriile și procedura de selectare și desemnare a judecătorilor specializați în controlul judiciar asupra activității de testare a integrității profesionale. În pct. 2 și 3 al acestui Regulament este prevăzut că atribuțiile judecătorilor specializați în controlul judiciar asupra activității de testare a integrității profesionale vor fi exercitate de către judecătorii de drept comun, desemnați prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii. La selectarea și desemnarea unui judecător de drept comun pentru exercitarea atribuțiilor de judecător specializat e necesar a fi respectate următoarele criterii:

a) să activeze minim 2 ani în funcție de judecător;

c) să nu fie supus răspunderii disciplinare pe parcursul ultimilor 2 ani de activitate;

d) să nu dețină funcție administrativă și să nu exercite atribuțiile judecătorului de instrucție;

e) să nu fie membru în cadrul Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor, Colegiului pentru selecție și cariera judecătorilor și Colegiului disciplinar, din subordinea Consiliului Superior al Magistraturii;

f) să nu existe o hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii cu privire la ridicarea imunității judecătorului.

Președinții din cadrul judecătoriilor și curților de apel remit la Consiliul Superior al Magistraturii lista judecătorilor, care întrunesc criteriile prevăzute la pct. 3 din Regulamentul menționat mai sus, fiind atașat consimțământul judecătorilor incluși în liste pentru a fi desemnați în calitate de judecători specializați.

În cazul în care nici un judecător de drept comun din cadrul judecătoriilor nu își exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor de judecător specializat, candidaturile judecătorilor, care întrunesc criteriile de

eligibilitate de la pct. 3 al Regulamentului aprobat prin Hotărârea CSM nr. 829/33 din 29 noiembrie 2016, vor fi determinate de către președintele instanței judecătorești din rândul celor ce corespund criteriilor prevăzute la pct. 3 din același Regulament, prin tragere la sorți, cu consemnarea acestui fapt într-un proces-verbal.

În listele transmise Consiliului Superior al Magistraturii urmează a fi incluse candidaturile a nu mai puțin de 4 judecători din partea instanțelor de fond și nu mai puțin de 8 sau 6 judecători din partea curților de apel.

Potrivit art. 343⁷ alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă al RM, „Judecătorul se expune prin încheiere cu privire la autorizarea deciziei de inițiere a testării integrității profesionale în cadrul evaluării integrității instituționale, luată de către instituția care evaluează integritatea instituțională, în termenele și condițiile prevăzute de Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale. (2) Încheierea prin care instanța refuză autorizarea deciziei de inițiere a testării integrității profesionale poate fi atacată cu recurs de către instituția care evaluează integritatea instituțională.”

Testarea integrității profesionale reprezintă o etapă facultativă a evaluării integrității instituționale. În ansamblu, evaluarea integrității instituționale se desfășoară în următoarele etape:

a) etapa întâi – identificarea riscurilor de corupție în cadrul entității publice;

b) etapa a doua – testarea integrității profesionale a agenților publici;

c) etapa a treia – descrierea riscurilor de corupție și analiza factorilor care le generează;

d) etapa a patra – emiterea recomandărilor de îmbunătățire a climatului de integritate instituțională.

Etapă întâi constă în examinarea incidentelor de integritate admise de agenții publici din cadrul entității publice, a informațiilor transmise de cetățeni, a materialelor din mass-media, a surselor analitice (rapoarte, studii, sondaje, indicatori etc.), precum și a modalităților de afectare a drepturilor omului prin riscurile de corupție identificate.

Etapă a doua, inițiată în baza unei decizii motivate, este o etapă facultativă în cadrul evaluării integrității instituționale. Agenții publici supuși testării integrității profesionale sunt selectați în mod aleatoriu, în funcție de riscurile de corupție identificate în cadrul entității publice la etapa întâi. Responsabilitatea pentru realizarea acestei etape revine testorilor.

Etapă a treia se realizează prin descrierea riscurilor de corupție identificate la etapa întâi și, după caz, confirmate în cadrul testării integrității profesionale la etapa a doua a evaluării, precum și prin analiza factorilor de risc care sporesc probabilitatea materializării acestor riscuri.

Etapă a patra presupune întocmirea unor cerințe minime, a căror îndeplinire va permite entității publice să reducă manifestările de corupție în rândul agenților publici (art. 13 din Legea nr. 325 din 23.12.2013).

Testorii pot folosi mai multe mijloace și metode de testare și fixare a testelor de integritate profesională, de exemplu, folosirea în cadrul testării integrității profesionale de acte care codifică identitatea persoanelor

a structurilor, organizațiilor, încăperilor și mijloacelor de transport.

Decizia motivată de inițiere a testării integrității profesionale în cadrul evaluării integrității instituționale se ia de către instituția care evaluează integritatea instituțională și se autorizează de către instanța de judecată. Decizia motivată de inițiere a testării integrității profesionale și autorizarea sunt confidențiale până la transmiterea raportului privind rezultatele evaluării integrității instituționale entității publice sau organului de autoadministrare.

Judecătorul se expune prin încheiere cu privire la autorizarea deciziei de inițiere a testării integrității profesionale în cadrul evaluării integrității instituționale, luată de către instituția care evaluează integritatea instituțională. Această încheiere se emite în lipsa participanților la proces.

Termenul de desfășurare a testării integrității profesionale este de 6 luni. În baza unei decizii motivate, judecătorul din cadrul instanței de judecată care a autorizat decizia motivată de inițiere a testării poate prelungi acest termen cu cel mult 6 luni.

Testarea integrității instituționale se efectuează potrivit unui plan ce este un document cu caracter confidențial, care se aprobă de către coordonatorul activității de testare a integrității profesionale în baza deciziei motivate autorizate de instanța de judecată.

Dacă situațiile neprevăzute apărute în procesul de aplicare a planului conduc la identificarea unor noi riscuri de corupție, neprevăzute în decizia motivată de inițiere a testării integrității profesionale, este necesară întocmirea unui demers motivat ce va include măsuri concrete suplimentare efectuate, mijloace și metode de testare care ar urma să fie înaintate pentru autorizare către instanța de judecată în decurs de 3 zile lucrătoare de la apariția respectivelor situații. În cazul în care judecătorul refuză autorizarea, materialele acumulate de testor în situațiile date se distrug, cu excepția cazurilor când aceste materiale sunt necesare în sensul art. 11 alin. (5) din Legea nr. nr. 325 din 23.12.2013.

Încheierea prin care instanța refuză autorizarea deciziei de inițiere a testării integrității profesionale poate fi atacată cu recurs de către instituția care evaluează integritatea instituțională. Prin urmare, încheierea prin care este autorizată decizia de inițiere a testării integrității profesionale nu poate fi atacată cu recurs. De asemenea, există doar un singur subiect cu drept de a declara recurs împotriva încheierii prin care instanța refuză autorizarea deciziei de inițiere a testării integrității profesionale – instituția care evaluează integritatea instituțională (Centrul Național Anticorupție și Serviciul de Informații și Securitate).

Potrivit art. 343⁸ alin. (1), (2), (3), (4) și (5) din CPC, Judecătorul care a autorizat decizia de inițiere a testării integrității profesionale verifică materialele obținute în cadrul testelor de integritate profesională, iar dacă acesta se află în imposibilitate, verificarea este efectuată de către un alt judecător din cadrul aceleiași instanțe. Judecătorul examinează respectarea de către testor a deciziei motivate de inițiere a testării, confirmă sau modifică propunerea instituției care evaluează integritatea instituțională cu privire la aprecierea

comportamentului agentului public testat și constată, prin încheiere, rezultatele testării integrității profesionale în conformitate cu prevederile Legii nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale. (3) Dacă în cadrul testului de integritate profesională agentul public testat a primit bunuri, judecătorul dispune, prin intermediul aceleiași sau al unei încheieri ulterioare, restituirea/recuperarea bunurilor sau a contravalorii acestora de către agentul public testat la demersul instituției care evaluează integritatea instituțională. (4) Încheierea prin care instanța apreciază rezultatele testării integrității profesionale sau dispune restituirea/recuperarea bunurilor primite de către agentul public testat sau a contravalorii acestora poate fi atacată cu recurs de către instituția care evaluează integritatea instituțională. (5) La demersul instituției care evaluează integritatea instituțională, judecătorul soluționează, prin încheiere, orice altă situație apărută în cadrul testării integrității profesionale în vederea asigurării respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, nedivulgării identității testorilor și conspirării activității de testare a integrității profesionale. Încheierea respectivă poate fi atacată cu recurs de către instituția care evaluează integritatea instituțională.

În vederea asigurării respectării de către testor a deciziei motivate de inițiere a testării integrității profesionale, legiuitorul a atribuit în competența instanței de judecată și împuternicirea de a aprecia rezultatul testului de integritate profesională.

Dacă judecătorul care a inițiat (autorizat) decizia de inițiere a testării integrității profesionale se află în imposibilitate de a aprecia rezultatul testului de integritate profesională, atunci verificarea este efectuată de către un alt judecător, desemnat în condițiile Legii nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale. Iar art. 25 alin. (2) din aceeași lege, prevede că desemnarea judecătorilor se face în baza regulamentului aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii după consultarea cu Centrul Național Anticorupție și Serviciul de Informații și Securitate. În acest sens, menționăm că potrivit pct. 10 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea CSM din nr. 829/33 din 29 noiembrie 2016, în cazul apariției circumstanțelor de incompatibilitate, prevăzute la pct. 3 din Regulamentul menționat *supra*, precum și în cazul absenței judecătorului de drept comun, desemnat pentru exercitarea atribuțiilor de judecător specializat, pe o perioadă scurtă de timp (boala, concediu, delegare, suspendare, detașare) atribuțiile acestuia vor fi exercitate de către un alt judecător specializat, iar în cazul curților de apel, de către un alt complet specializat.

Judecătorii, incluși în lista candidaților pentru selectare și desemnare ca judecători specializați în controlul judiciar asupra activității de testare a integrității profesionale, vor depune o declarație pe proprie răspundere referitoare la: relațiile de rudenie, conflictele de interese, litigiile în instanța de judecată.

Materialele testelor de integritate profesională se verifică de către judecătorul din cadrul instanței de judecată care a autorizat decizia motivată de inițiere a testării integrității profesionale. În procesul verificării, judecătorul examinează respectarea de către testor a

deciziei motivate, confirmă sau modifică propunerea instituției care evaluează integritatea instituțională cu privire la aprecierea comportamentului agentului public testat și constată rezultatele testării integrității profesionale.

Rezultatul testului de integritate profesională este apreciat drept:

a) pozitiv – dacă agentul public testat a dat dovadă de integritate profesională, respectând obligațiile prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) - c) din Legea nr. 325 din 23.12.2013;

b) negativ – dacă agentul public testat nu a respectat obligațiile prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) - c) din Legea nr. 325 din 23.12.2013;

c) neconcludent – dacă comportamentul agentului public testat nu permite aprecierea rezultatului testului nici ca pozitiv, nici ca negativ, precum și în situațiile în care testul de integritate profesională a fost realizat cu încălcarea prevederilor Legii nr. 325 din 23.12.2013.

Fiind autorizată decizia motivată de inițiere a testării de instanța de judecată, rezultatului testului de integritate profesională poate fi dată o apreciere negativă sau pozitivă, numai dacă a fost respectată decizia astfel autorizată la efectuarea testării respective.

În cadrul testului de integritate profesională agentul public testat poate primi anumite bunuri, care sunt utilizate la aplicarea anumitor metode de testare. După finalizarea testului de integritate profesională, este necesar a obliga agentul public de a restitui bunurile primite. În acest scop, potrivit alin. (3) al articolului 343⁸

din Codul de procedură civilă al RM, prevede că dacă în cadrul testului de integritate profesională agentul public testat a primit bunuri, judecătorul dispune, prin intermediul aceleiași sau al unei încheieri ulterioare, restituirea/recuperarea bunurilor sau a contravalorii acestora de către agentul public testat la demersul instituției care evaluează integritatea instituțională.

Pentru a fi pusă în executare încheierea respectivă, instanța de judecată va elibera un titlu executoriu.

Dat fiind faptul că doar există un singur participant în procedura privind aprecierea rezultatului testului de integritate profesională, încheierea prin care instanța apreciază rezultatele testării integrității profesionale sau dispune restituirea/recuperarea bunurilor primite de către agentul public testat sau a contravalorii acestora poate fi atacată cu recurs doar de către instituția care evaluează integritatea instituțională.

La baza efectuării testării integrității profesionale este pus principiul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, nedivulgării identității testatorilor și conspirării activității de testare a integrității profesionale. În vederea respectării principiilor date legiuitorul a instituit controlul judiciar privitor la orice situație apărută în cadrul testării integrității profesionale. Astfel, pe lângă împuternicirea instanței de judecată de a aprecia rezultatul testării de integritate profesională, la demersul instituției care evaluează integritatea instituțională, judecătorul soluționează, prin încheiere, orice altă situație apărută în cadrul acestei testări.

Referințe bibliografice

1. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225 din 30.05.2003. Republica în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 285-294 din 03.08.2018.
2. Hotărârea CSM nr. 829/33 din 29 noiembrie 2016 cu privire la aprobarea „Regulamentului privind selectarea și desemnarea judecătorilor specializați în controlul judiciar asupra activității de testare a integrității profesionale. Publicat: 06.01.2017 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 2-8/27.
3. Legea nr. 325 din 23.12.2013 privind evaluarea integrității instituționale. Republicat: 26.08.2016 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 277-287/586.
4. Prisac A. Comentariul Codului de procedură civilă al Republicii Moldova. Chișinău: Ed. Cartea Juridică, 2019, 1316 p.